РЕЦЕНЗІЯ
на онлайн-курс за програмою підвищення кваліфікації педагогічних працівників і працівниць «СЕН в освіті: розвиток наскрізних умінь учительства й учнівства»

Розробники програми: Гринько В., Дегтярьова О., Дрожжина Т., Елькін О., Рассказова О.
Авторський колектив онлайн-курсу: Гринько В., Дегтярьова О., Зима Н., Калужна Г., Крикун А., Мироненко Л., Плотникова О., Трибко О., Тутаєва М.

Рецензований онлайн-курс присвячено одній із найбільш нагальних проблем сучасної української освіти: збереженню ментального та фізичного здоров'я всіх учасників освітнього процесу й розвитку в учнівства наскрізних умінь у надзвичайно складних умовах. Тривала війна, постійна загроза життю, повітряні тривоги, перебої з електропостачанням та інтернет-зв'язком спричиняють токсичний стрес, професійне вигорання вчительства, втрату мотивації та освітні втрати в дітей. У цих обставинах питання системної підтримки педагогів і формування в них практичних інструментів саморегуляції, безпечної взаємодії та соціально-емоційного розвитку учнівства стає не додатковою, а базовою професійною потребою.

Значущість курсу визначається ще кількома чинниками. По-перше, соціально-емоційне навчання (СЕН) подано в ньому як ключовий інструмент реалізації компетентнісного підходу Нової української школи та розвитку наскрізних умінь (критичного й системного мислення, керування емоціями, розв'язання проблем, співпраці). По-друге, курс узгоджено з професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024) та орієнтовано на розвиток психологічної, емоційно-етичної, здоров'язбережувальної компетентностей і компетентності педагогічного партнерства. По-третє, його розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 04.11.2025 № 1465, що забезпечує нормативну відповідність і сприяє визнанню результатів навчання. По-четверте, дистанційний формат, безоплатність і необмежений строк виконання програми роблять курс доступним для педагогів різних регіонів, зокрема тих, чия робота ускладнена воєнними обставинами. Курс має очевидний потенціал масштабування й може слугувати прикладом для інших країн, що працюють в умовах криз.

Курс складається з двох напрямів по 15 годин, кожний із яких поділено на чотири маршрути; усього передбачено 40 станцій. Напрям 1 охоплює сутність СЕН, його доказову базу, міжнародні програми та створення безпечного, здорового й інклюзивного освітнього середовища. Напрям 2 присвячено наскрізним умінням у рамці НУШ. Структура та назви розділів у проаналізованих матеріалах відповідають заявленій програмі. Важливою перевагою є єдина модель побудови станції та спіральний принцип організації змісту, за якого ключові соціально-емоційні навички опрацьовуються повторно на дедалі вищих рівнях складності: від особистісного до системного.

Тематичне наповнення курсу вдало підібране й охоплює коло питань, що справді турбують сучасного педагога. Значну увагу приділено ресурсові самого вчителя: самодопомозі, профілактиці вигорання, практикам відновлення та розвитку стійкості (станції 7, 8, 28–30). Закономірно, що курс не оминає вікових особливостей здобувачів освіти (станція 9), інклюзивних і недискримінаційних практик (станція 19), конфліктів, цькування та дискримінації (станції 32, 33), надолуження освітніх втрат (станція 35) і партнерства з батьківством / опікунством (станція 39), що дозволяє створити цілісне уявлення про освітній процес: від внутрішнього стану вчителя до взаємодії з класом, родинами та громадою.

Якість курсу підсилює й склад авторського колективу, який поєднує науковців і вчителів-практиків. Зазвичай саме такий тандем підвищує прикладну цінність матеріалів та їхню відповідність реальним потребам школи. Окремо слід відзначити дотримання норм академічної доброчесності і прозору декларацію про використання штучного інтелекту, у якій автори відкрито окреслюють межі застосування відповідних інструментів (первинне опрацювання текстів, редагування формулювань, виправлення помилок) і підтверджують власну відповідальність за зміст, достовірність та якість курсу.

Усі станції курсу організовано за єдиним принципом, що відповідає моделі навчального заняття, заявленій у програмі. Кожна станція починається зі вступного звернення та розігріву (запитання для особистої рефлексії або коротка практична вправа), далі подається змістовий блок у різних форматах (текст, схеми, аудіосупровід, відео з текстовою версією), після чого учасник виконує інтерактивні завдання з автоматичним зворотним зв'язком і практики на осмислення, а навчання завершується підсумками. Така побудова забезпечує передбачуваність, зручність самостійного опанування, багатоканальність подання матеріалу та регулярний зв'язок теорії з практикою, що є вагомою перевагою курсу для дорослих здобувачів, які навчаються асинхронно й у різний час.

Візуальне виконання є цілісним і професійним. Інтерактивні картки, акордеон із вкладками, графічні схеми, позначки стану станцій і послідовний доступ до матеріалів роблять навчання зрозумілим і мотивують до проходження курсу. Навігація інтуїтивна, а наявність аудіосупроводу розширює можливості сприйняття матеріалу. Окремої уваги заслуговує функція персональних сповіщень. Учасник самостійно обирає дні тижня та час нагадувань, які надходять на електронну пошту та до календаря Google, а налаштування можна пропустити. Це підтримує регулярність самостійного навчання за відсутності жорстких термінів, що особливо важливо для вчителів у воєнних умовах.

Практичне опанування курсу з урахуванням часу для ознайомлення з першоджерелами та додатковою літературою виходить за межі заявлених у програмі 30 годин підвищення кваліфікації. Пропонуємо переглянути обсяг годин підвищення кваліфікації та відвести на опанування змісту онлайн-курсу 1,5 кредити ЄКТС (45 год).

Зазначимо, що висловлена пропозиція не впливає на загальну високу оцінку курсу.

Онлайн-курс «СЕН в освіті: розвиток наскрізних умінь учительства й учнівства» є своєчасним, актуальним і суспільно важливим освітнім продуктом. Він відповідає нагальним потребам педагогічної спільноти в умовах воєнного часу, узгоджений із завданнями реформи НУШ, професійним стандартом вчителя та типовою програмою МОН України, має продуману структуру, методично обґрунтовану модель навчальних станцій і сучасне візуальне виконання. Курс рекомендується до впровадження в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників і працівниць.

Рецензент / рецензентка:
доктор педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет» Олена ІШУТІНА
Дата: 22 вересня 2022 р.

Підпис О.Є. Ішутіної засвідчую.
Начальник відділу кадрів Є.С. Сілін